

Eduskunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

stv@eduskunta.fi

LAUSUNTO SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE

ASIA HE 310/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveystalveluiden asiakasmaksuista

Viite Kuulemistilaisuus StV 25.1.2019 kello 9.00, pyydetyn kirjallisen lausunnon antaminen

LAUSUNNON ANTAJA

Kehitysvammaliitto ry.

Kehitysvammaliiton kohderyhmänä ovat kehitysvammaiset ihmiset ja muut oppimisessa, ymmärtämisessä ja kommunikoinnissa tukea tarvitsevat ihmiset. Maassamme on noin 40 000 kehitysvammaista ja noin 65 000 puhevammaista henkilöä.

Kehitysvammaliitto edistää kehitys- ja puhevammaisten ihmisten tasa-arvoa ja osallistumista yhteiskunnassa, kehittää palveluja sekä edistää alan tutkimusta. Liitto edustaa 92 jäsenorganisaatiota – kuntayhtymiä, kuntia, seurakuntia, rekisteröityjä yhdistyksiä ja säätiöitä, yrityksiä – sekä yksityisiä ihmisiä. Liiton jäsenet tekevät kehitys- ja puhevammaistyötä tai toimivat muuten vammaisten henkilöiden hyväksi.

Kehitysvammaliiton lausunnon lähtökohtana on YK:n vammaissopimuksen artikla 28, jonka mukaan sopimuspuolten tulee varmistaa vammaisten henkilöiden oikeus riittävään omaan ja perheidensä elintasoon sekä muun ohessa elinolojen jatkuvaan parantamiseen.

Kannatamme Vammaisfoorumin lausunnon keskeisiä näkökulmia ja nostamme tässä lausunnossa esille neljä kysymystä, jotka ovat ensiarvoisen tärkeitä Kehitysvammaliiton kohderyhmälle.

1. Palvelujen maksuttomuus

Kehitysvammaliiton kantana on, että vamman vuoksi välttämättömien palvelujen tulee säilyä maksuttomina, mikä on myös nyt käsittelyssä olevan lakiesityksen lähtökohta.

Lakiesitys sisältää kuitenkin useita esityksiä, jotka heikentävät vammaisten ihmisten toimeentulon mahdollisuuksia. **Esityksen on arvioitu lisäävän vammaisten ihmisten maksurasitusta noin 4 miljoonalla eurolla.** Tämä on kohtuutonta. Suurin osa vammaisista ihmisistä elää takuueläkkeen varassa EU:n määrittelemän köyhyysrajan (1185 euroa Suomessa v. 2017) alapuolella. Takuueläkkeen

varassa elävälle ihmisille pienetkin asiakasmaksut muodostuvat esteeksi palvelujen käytölle ja tasavertaiselle osallistumiselle, joka on YK:n vammaissopimuksen ja uudistuvan vammaispalvelulain keskeinen tavoite.

2. Lakisääteiset vähimmäiskäyttövarat

Vähimmäiskäyttövara tulee määritellä myös vammaispalveluna toteutettavaan asumisen tukeen mukaan lukien uuden vammaispalvelulain mukainen asumisen tuki.

Lakiesityksessä on säädetty vähimmäiskäyttövarasta vain laitospalveluiden ja tehostetun palveluasumisen sekä perhehoidon osalta. Vähimmäiskäyttövarasta tulee säätää myös vammaispalvelulain perusteella järjestettävän asumisen tuen osalta. Tällä hetkellä näissä palveluissa asuvilla vammaisilla henkilöillä on huomattavan usein vaikeuksia tulla toimeen käytettäväksi jäävillä tuloilla. Lähes kaikki kehitysvammaiset ovat hyvin vähävaraisia, takuueläkkeen ja eläkettä saavan hoitotuen varassa eläviä ihmisiä, ja tämä vähävaraisuus on yleensä elämänmittaista. Palveluasunnon vuokra voi olla jopa korkeampi kuin vammaisen henkilön saama takuueläke, ja myös ylläpitomaksut ovat usein huomattavia.

Esityksessä vähimmäiskäyttövarat ovat kautta linjan liian pienet.

Kunnat yleensä kohtuullistavat ja alentavat asiakasmaksuja siten, että asiakkaalle jää vähintään laitoshoidon minimikäyttövaran verran kuukausittaisia käyttövaroja. Joissain kunnissa on määritelty avohuollon palveluille tätä korkeampia minimikäyttövaroja, harvoin kuitenkaan yli 200 e/kk.

Arvioimme, että vähimmäiskäyttövaran tulisi olla vähintään 300€/kk. YK:n vammaissopimuksen tavoitteena on yhdenvertainen oikeus osallistua ja toimia yhteiskunnan jäsenenä. Tämä oikeus ei toteudu, jos joutuu tinkimään kaikesta osallistumisesta vähävaraisuuden takia.

3. Kodin ulkopuolella asuvan vammaisen lapsen palvelumaksut

Vammaisen lapsen asuminen oman kodin ulkopuolella ja sen maksullisuus lapsen vanhemmille on erittäin suuri epäkohta. Nämä lapset ovat aina väistämättä erittäin vaikeahoitoisia ja useimmiten vanhempien ja lapsen välillä säilyy tiivis yhteys ja huoltajuus vanhemmilla. Vanhemmat osallistuvat lapsensa hoitoon niin paljon kun heidän voimavaransa sallivat. Lapsi viettää mahdollisuuksien mukaan aikaa myös vanhempien luona. Vanhemmat hankkivat lapselle vaatteita ja arjen tarvikkeita.

On kohtuutonta, että vammaisen lapsen palveluista perittävät maksut riippuvat siitä, asuuko lapsi kotona vanhempiensa luona vai joutuuko hän muuttamaan pois lapsuudenkodistaan.

Tällä hetkellä vain osa kunnista perii vammaisen lapsen kodin ulkopuolella asumisesta maksuja. Siksi esitys tarkoittaisi monille perheille huomattavia maksun korotuksia. Lakia tulee tältä osin korjata. On oikein, että lapsen tuet seuraavat lasta. Sen sijaan vuokran ja erillisten palvelumaksujen periminen lapsen kodin ulkopuolella asumisesta johtaa kohtuuttomaan tilanteeseen, jossa perheen taloudellinen turva voi huomattavasti heikentyä.

4. Terveysthuoltoon liittyvät maksut

Jos henkilö tarvitsee vammansa vuoksi erityistä terveysthuoltoa, tulisi se myöntää maksuttomana palveluna, kuten esimerkiksi narkoosissa toteutettava hammashoito. Myös mm. seksuaaliterapia tai -neuvonta ovat olleet erityisthuoltona toteutettuina maksuttomia ja niiden tulisi säilyä jatkossakin maksuttomina palveluina. Kolmantena esimerkkinä nostamme esille vammasta johtuviin vaikeisiin nielemisen vaikeuksiin saatavan erityisravitsemusterapian.

Helsingissä 24.1.2019

Marianna Ohtonen
toiminnanjohtaja

Susanna Hintsala
yksikön johtaja